

СМИСЛОВЕ НАПОВНЕННЯ РОЗДІЛОВИХ ЗНАКІВ

SEMANTIC CONTENT OF PUNCTUATION MARKS

Сухомлин В.В.,

orcid.org/0000-0002-2667-990X

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри літературознавства

Київського національного університету Києво-Могилянська академія

Розділові знаки (знаки пунктуації) залишаються актуальною для дослідження темою в мовознавстві. Особливо активно вони вивчаються в письмовій формі мовлення, адже тут вони мають смислове наповнення.

Темою статті є розділові знаки (знаки пунктуації), які відомі в німецькому мовознавстві як **Interpunktion** (син. **Zeichensetzung, Satzzeichensetzung**). Наш вибір ґрунтується на двох основних принципах, що відтворюють актуальність тематики: з одного боку, природа виникнення розділових знаків та обумовлене нею смислове наповнення дає нам змогу дослідити їх на системно-мовному рівні, з іншого боку, знаки пунктуації цікаві своїм прагматичним використанням, що уможливорює їх вивчення у функційно-комунікативному розрізі.

Проаналізований матеріал уможливорює визначення функції розділових знаків – унаочнення синтаксичної та інтонаційної будови мовлення. Вона, у свою чергу, визначає два основні напрями теорії пунктуації: логічний (смисловий) та інтонаційний. З огляду на функційно-комунікативний аспект, ці напрями взаємодіють у процесі комунікації.

У пунктуаційній системі сучасної німецької мови розділові знаки мають функційну значимість, яка закріплює за ними узагальнені значення, що фіксують закономірності їх уживання. Таким чином, маємо систему правил, яка гарантує вживання розділових знаків у схожих семантико-граматичних конструкціях, реченнях, текстах. Учасники комунікативного процесу розуміють уживання розділових знаків, у результаті чого комунікація відбувається, і це є проявом соціальної сутності пунктуації.

Уживання розділових знаків ґрунтується на усталеній системі правил, побудованій на єдності структурного, смислового й ритмомелодійного принципів. Такий підхід виділяє відокремлювальні та видільні розділові знаки.

Відокремлювальні розділові знаки ми використовуємо для поділу цілісного тексту на складники згідно з такою його категорією, як когезія. Видільні розділові знаки вживаються всередині структурного цілого, утілюючи таку категорію тексту, як його когерентність.

Розділові знаки є одиницями пунктуації як системи мови, несуть у реченні (тексті) певне смислове наповнення й допомагають уникнути непорозуміння або ж при неправильному вживанні створюють їх.

Ключові слова: пунктуація, розділовий знак, логічний напрям, інтонаційний напрям, теорія пунктуації, смислове наповнення, системно-мовний підхід, функційно-комунікативний підхід.

Punctuation is the tool that allows us to organize our thoughts and make it easier to review and share our ideas. The standard German punctuation is as follows: period, comma, apostrophe, quotation, question, exclamation, brackets, braces, parenthesis, dash, hyphen, ellipsis, colon, semicolon. Below is an explanation of some punctuation that is commonly misused.

Punctuation marks represent an urgent topic for research in various linguistic dimensions and have a semantic content in written form of speech.

The topic of our article is punctuation marks, which are known in German linguistics as *Interpunktion* (syn. *Zeichensetzung, Satzzeichensetzung*). Our choice is based on two main principles that represent the relevance of the topic: on the one hand, the nature of punctuation and the follow-on semantic content allowing us to study them at the language-system level; on the other hand, punctuation marks are interesting for its pragmatic use, which enables their study in the functional-communicative context.

The analyzed material makes it possible to determine functions of punctuation marks – to illustrate the syntactic and intonation structure of speech. It defines two main directions of punctuation theory: logical (semantic) and intonation. These areas, in the functional-communicative aspect, interact in the communication process.

Thus, in the punctuation system of modern German, punctuation marks have a functional significance, which sets their generalized meanings that fix the patterns of their use. Therefore, there is a system of rules that guarantees the use of punctuation in similar semantic and grammatical constructions, sentences, texts. Participants of the communicative process understand the use of punctuation, as a result of which communication occurs, and this is a demonstration of the social essence of punctuation.

The use of punctuation is based on an established system of rules, made on the unity of structural, semantic and rhythmic and melodic principles. This approach distinguishes separating and delimiting punctuation marks.

We use separating punctuation marks to divide the whole text into components according to its category, such as cohesion. Delimiting punctuation marks are used within the structure, embodying such a category of text as its coherence.

Punctuation marks are units of punctuation as a system of language, have a certain semantic content in a sentence (text) and help to avoid misunderstandings, or create them when used incorrectly.

Key words: punctuation, separating punctuation mark, logical direction, intonation direction, punctuation theory, semantic content, language-system approach, functional-communicative approach.

Розділові знаки (знаки пунктуації) залишаються актуальною для дослідження темою з метою вивчення письмової форми мовлення, адже в ній вони мають смислове наповнення. Це дає науковцям підґрунтя для подальшого дослідження питання. У запропонованій статті ми використовуємо системно-мовний і функційно-комунікативний підходи до вивчення розділових знаків, оскільки вони відбивають загальну тенденцію у вивченні мовних явищ, понять і категорій.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У запропонованій статті окреслені підходи досліджуються у взаємодії, оскільки мовні явища можуть існувати лише в комунікативному просторі й тільки за умови своєї функційності. Результати проведеного дослідження можуть бути використані при вивченні стилістики, теоретичної граматики, прагматики, а також при здійсненні перекладу з німецької мови українською й навпаки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичний аналіз сучасної лінгводидактичної літератури свідчить про те, що зацікавленість науковців проблемою розробки ефективних підходів до вивчення мови та розвитку мовлення зростає. Останнім часом у вітчизняній лінгводидактиці з'явилися праці, у яких обґрунтовано окремі аспекти функційного напрямку в навчанні української мови (С.Т. Дубовик, В.А. Каліш, Л.М. Паламар, О.С. Паламарчук), реалізації функційно-комунікативної спрямованості (Н.М. Веніг, Л.В. Давидюк, Г.С. Демидчик, М.С. Казанджиева, І.І. Ляшкевич, С.Д. Пенькова, О.М. Петрук).

Німецький словник DUDEN дає таке визначення поняття: «Unter **Interpunktion** (auch **Zeichensetzung**) versteht man das Setzen von Satzzeichen in Sätzen zur Verdeutlichung syntaktischer Strukturen und das Setzen von Wortzeichen in Wörtern zur Verdeutlichung morphologischer Strukturen. Sie folgt in jeder Sprache entsprechenden Interpunktionsregeln».

Далі словник дає пояснення ситуації, пов'язаної з недотриманням уживання розділових знаків: «Die Nachrichten, die wir gegenseitig verfassen, sind zumeist kurz, oft sehr kurz, und missverständlich, oft in falscher *Interpunktion* und mit kruden Abkürzungen, ohne Kommata und Bindestriche, ohne Frage- und Ausrufezeichen ... Schließlich kann durch falsche *Interpunktion* ein Sinnzusammenhang ins Gegenteil und damit ins Komische verzerrt werden ... Also, die Zeichensetzung innerhalb von Sätzen dient dazu, diese zu gliedern, ihnen eine Struktur zu

verleihen und das Verständnis beim Lesen zu erleichtern. Wortzeichen wie der Apostroph hingegen sollen morphologische Strukturen verdeutlichen» [7].

Постановка завдання. Тема й мета пропонованої статті визначають її **завдання**. Наш вибір ґрунтується на двох основних принципах, які відтворюють актуальність тематики: з одного боку, природа виникнення розділових знаків та обумовлене нею смислове наповнення дають нам змогу дослідити їх на системно-мовному рівні, з іншого боку, знаки пунктуації цікаві своїм прагматичним використанням, що уможливило їх вивчення у функційно-комунікативному розрізі. Мета статті продиктована актуальністю теми та полягає в аналізі обох вищезазначених підходів до вживання розділових знаків у сучасній німецькій мові.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети нам потрібно вирішити такі **завдання**: 1. Пояснити логічний та інтонаційний напрями теорії пунктуації. 2. Визначити функцію розділових знаків з огляду на системно-мовний і функційно-комунікативний підходи. 3. Визначити принципи вживання та інтерпретації розділових знаків.

Виклад основного матеріалу. У мовознавстві термін **пунктуація** (середньовічн. лат. *punctuatio* від лат. *punctum* – крапка) має декілька значень: це історично сформована **система розділових знаків** у писемній формі певної мови; це **правила їх уживання** на письмі, а також це **розділ мовознавства**, який вивчає ці правила. Виходячи з визначення, ми можемо говорити, що **пунктуація** виконує **функцію унаочнення синтаксичної та інтонаційної будови мовлення**, що полегшує сприйняття написаного [5, с. 510–511].

З огляду на тлумачення пунктуації, можемо стверджувати, що **розділові знаки**, або **знаки пунктуації** – це одиниці мови, які утворюють сукупність графічних знаків, що не належать до алфавіту жодної мови, а служать засобом відбиття тих ознак писемної мови, які не можуть бути передані літерами й іншими писемними позначеннями: цифрами, знаками рівності, подібності тощо.

Уперше прототипи розділових знаків з'явилися ще у 2 столітті до н. е., завдячуючи Аристофану Візантійському, який служив очільником бібліотеки в Александрії. Саме він уперше створив систему нотацій для драматичних творів. Місця, де актор/оратор повинен був зробити паузу, Аристофан Візантійський позначав крапками. Варто зазначити, що вже у першому використанні крапки ставилися внизу, посередині або зверху рядка, а місце крапки залежало від тривалості паузи [2, с. 439–440].

Згідно зі Словником літературознавчих термінів української мови, **розділові знаки** – це знаки, що використовуються для відбиття синтаксичної структури української мови на письмі. Вони вживаються для позначення такого розчленування писемної мови, яке не може бути передане ні морфологічними засобами, ні порядком розташування слів у реченні [4].

Проаналізовані визначення уможливають визначення функції, яку виконують розділові знаки, – **унаочнення синтаксичної та інтонаційної будови мовлення**. Вона, своєю чергою, визначає **два основні напрями теорії пунктуації**, кожен із яких має своїх прихильників і визначені постулати. Так, **першим** напрямом є **логічний**, або **смысловий**, засновником якого є Ф.І. Буслаєв, який вважає, що розділові знаки мають подвійне значення, а отже, виконують дві основні функції: по-перше, вони сприяють ясності у викладі думок, відокремлюючи одне речення від іншого або одну його частину від іншої; по-друге, вони передають відчуття мовника та його ставлення до слухача/читача. При цьому мовознавець поділяє основні розділові знаки за їх функціями, відносячи до першої кому, крапку з комою, двокрапку і крапку. Другу функцію виконують знак питання та знак оклику, а також крапки й тире. Такий напрям теорії пунктуації властивий також українській і німецькій пунктуації, але не притаманний французькій чи англійській. Смысловий принцип пунктуації спостерігаємо пізніше в роботах таких відомих мовознавців, як С.І. Абакумов та А.Б. Шапіро. Перший говорить про розділові знаки як указівник поділу мовлення на частини, релевантні для писемного вираження думки. Учений вважає, що в основі правил уживання розділових знаків лежить смисл висловлювання, хоча їх більшість уживання регулюється переважно згідно з граматичними (синтаксичними) правилами [1]. Другий мовознавець вважає, що основна роль пунктуації полягає в позначенні важливих для розуміння смислових відносин і відтінків писемного тексту, але які неможливо виразити лексичними й синтаксичними засобами [6].

Представники **інтонаційного напрямку** теорії пунктуації наголошують, що розділові знаки слугують для позначення ритму й мелодики фрази (Л.В. Щерба) і переважно передають не граматичний, а декламаційно-психологічний поділ мовлення (О.М. Пешковський). Незважаючи на значні розбіжності обох напрямів, спільним у них усе ж є визнання комунікативної функції пунктуації, яка названа ними важливим засобом оформлення писемного мовлення.

На наш погляд, у пунктуаційній системі сучасної німецької мови розділові знаки мають функційну значущість, яка закріплює за ними узагальнені значення, що фіксують закономірності їх уживання. Таким чином, маємо систему правил, яка гарантує вживання розділових знаків у схожих семантико-граматичних конструкціях, реченнях, текстах. Учасники комунікативного процесу розуміють уживання розділових знаків, у результаті чого комунікація відбувається, і це є проявом **соціальної сутності** пунктуації.

Як ми вже говорили раніше, пунктуації в писемному мовленні відповідає інтонація в усному мовленні. Тож завданням розділових знаків є передача змісту висловлювання, його найтонших відтінків, трансформація смислових взаємозв'язків мовних елементів у межах писемного тексту, розкриття суб'єктивного ставлення мовця до предмета висловлюваної думки, до співрозмовника, до фактів навколишньої дійсності. Основними складовими частинами інтонації є пауза, темп, мелодика, логічні наголоси. Паузи – це один із найважливіших елементів інтонації, своєрідні комунікативні одиниці в усній мові, що несуть відповідне навантаження: членують мовленнєвий потік на синтаксичні відрізки, речення, словосполучення, слова. Паузи – це зупинки між мовленнєвими тактами, окремими словами відповідно до змісту тексту й почуттів, виражених у ньому, до авторської інтенції [3].

Нашу увагу привертають різні **типи пауз**: з одного боку, **синтаксичні й логічні**, з іншого боку, **психологічні та фізіологічні паузи**. **Синтаксичні паузи** членують мовлення за допомогою розділових знаків і вживаються на письмі, в усному мовленні їм відповідають **логічні паузи**, які членують його за допомогою інтонації. **Психологічна пауза** існує для зосередження уваги слухача на якомусь слові чи групі слів, надаючи їм особливого значення. У теоретичній літературі розрізняють чимало різновидів психологічної паузи: настороженості (dt. Spannungsgrad), роздумів (dt. Nachdenken), недомовленості (dt. Understatement), пригадування (dt. Erinnerung), напруження (dt. Anstrengung), відшукування відповіді (dt. Aufsuchen einer Antwort), емоційного підсилення (dt. emotionale Verstärkung), стримування почуттєвих реакцій (dt. zurückhaltende sinnliche Eindrücke). Зрозуміло, що всі ці різновиди пауз ґрунтуються на почуттях і переживаннях мовця та слухача, впливають із семантичного наповнення висловлювання. Але нам варто розуміти, що всі ці виконувані паузами функції ми повинні вміти передати в писемному тексті, де вони реалізуються за допомогою розділових знаків. Наведемо деякі приклади таких пауз:

1. **Die Spannungsgradpause:** зустрічається після слів: Ach; Na; Na ja; Pst! Halt! тощо:

– Pst! || Still! || Das Kindchen ist gerade eingeschlafen.

2. **Die Pause des Nachdenkens:**

So ist es... || Mein Kind! || Ich hatte ja nicht recht... || Sei mir nicht böse...

3. **Die Pause des Understatements:**

Er hatte seine Bitte einige Male wiederholt. – Umsonst... || Keine Antwort.

4. **Die Erinnerungspause:**

– Wo könnte ich sie denn sehen? || – erinnerte sich Gertrude.

5. **Die Anstrengungspause:** зустрічається в несподіваному місці, щоб загострити увагу слухачів/читачів перед сприйманням слів, які мають у контексті особливе значення:

Plötzlich hört er: | jemand fliegt über seinen Garten, so einfach schleicht es sich geradeaus.

6. **Die Pause des Aufsuchens der Antwort:**

– Jetzt ist der Apfel deiner. Klettere hinauf und pflücke ihn ab!

– Nein, Großvater... || Lass es mich morgen machen.

7. **Die Pause der emotionalen Verstärkung:**

– Markus! || Markus !|| Renn dort nicht hin! Warte mal!

8. **Die Pause der zurückhaltenden sinnlichen Eindrücke:**

– Der Boden wird sauber, Tochter... || Und die Seele?

Фізіологічна пауза передає фізичний стан людини: бадьорість, загартованість, утому, переляк тощо. Синтаксично вона позначається крапками чи дефісом:

– Ps-s-st! || Störe mich nicht! – flüsterte der Junge.

– Nm-m-m... || Höre ich nichts!

Такі ситуації – доволі буденна справа, і тому просто необхідно знати, якими розділовими знаками її передають на письмі.

У практиці різних функційно-стилістичних типів мовлення розділові знаки вживають по-різному, що пояснюється завданнями кожного окремого стилю. Уживання розділових знаків ґрунтується на усталеній системі правил, побудованій на єдності **структурного, смислового та ритмо-мелодійного принципів**. Така єдність принципів уживання розділових знаків ґрунтується на функційно-комунікативному підході, що розрізняє два основні типи розділових знаків: **відокремлювальні** та **видільні**. Функцію розділового знаку виконує також абзац/абзацний відступ – написання з нового рядка. Відокремлювальні (крапка, знак питання, знак оклику, крапка, крапка з комою, тире, двокрапка) розділові знаки ми

використовуємо для поділу цілісного тексту на складники згідно з такою його категорією, як когезія. Видільні (дві коми, два тире, дві дужки, лапки) розділові знаки вживаються всередині структурного цілого, утілюючи таку категорію тексту, як його когерентність. Беручи до уваги когезію та когерентність тексту (а ним може бути й речення), зауважимо, що в більшості випадків використання розділових знаків за смисловим принципом збігається з їх структурною мотивацією, адже структурна та смислова значущості компонентів часто накладаються одна на одну, у такому разі розділовий знак є подвійно мотивованим.

Отже, більшість відокремлювальних розділових знаків відповідають паузам, оскільки відділяють одне від одного висловлювання із закінченим змістом. Щоб спілкування відбулося, нам потрібно оформити одиниці мови в зрозумілий для всіх комунікантів мовленнєвий потік, пов'язавши окремі слова в словосполучення й речення за певною системою, яка б правильно передавала нашу думку.

Причини абзацного відступу можуть бути різними, і такий поділ тексту впливає з авторської інтенції. Наприклад, якщо ми маємо текст-діалог, то при розмежуванні реплік абзац лише формально поділяє текст. У тексті-монологі абзац виконує або логіко-смислову функцію, при якій фіксується послідовний перехід від однієї загальної теми до іншої вужчої підтеми (наприклад, загальна тема: **Вибори в Німеччині 2021**, абзацним відступом можемо виділити підтему: **Участь у виборах різних партій/окремих політиків**), або ж експресивно-емоційну функцію, коли абзац розриває логіко-смислову послідовність висловлювань, тоді служить яскравим стилістичним засобом виділення.

Кількісний і частотний аналізи вживання розділових знаків не є завданням у статті, однак, на нашу думку, найбільшу увагу потрібно звертати на кому. Вона, як й інші розділові знаки, здебільшого збігається з паузою.

Уживання коми може допомогти правильно або неправильно зрозуміти зміст речення: **правильне вживання цього розділового знака може допомогти уникнути великих непорозумінь**. Щоб довести своє твердження, ми зібрали яскраві приклади з різних німецьких інтернет-джерел, які легко його доводять. Отже, кома може означати:

1. Заборону або запрошення/наказ: *Die Maschine arbeitet wieder nicht, ausschalten!* vs *Die Maschine arbeitet wieder, nicht ausschalten!* (Машина знову не працює, вимкнути! – Машина знову працює, не вимикати!) Тоді як перше речення означає заборону, друге означає наказ. Самі ж речення мають антонімічний смисл.

2. Смыслоразрешительную функцию: *Komm, wir essen, Opa!* vs *Komm, wir essen Opa!* (Ходімо їсти, дідусю! – Ходімо їсти дідуся!) Почувши перше речення, хочеться запитати у відповідь: Дідусю, було смачно? Друге ж речення матиме у відповідь: Ну і як: смачний був дідусь?

3. Називання мовця: *Mario sagt, Elke kann nicht Auto fahren.* vs *Mario, sagt Elke, kann nicht Auto fahren.* (Маріо каже, Ельке не вмє водити авто. – Маріо, каже Ельке, не вмє водити авто.) Як бачимо, у першому реченні мовить Маріо, у другому ж – Ельке.

4. Вираження комплімента або образи: *Du hast den schönsten Hintern, weit und breit.* vs *Du hast den schönsten Hintern weit und breit.* (Ти маєш найкращі на весь світ сідниці. – Ти маєш найбільші й найширші сідниці.) Тож повірте, кома може зруйнувати ваші стосунки, а її відсутність може їх зміцнити!

5. Правильне оформлення прохання, надаючи реченню смислу або забираючи його: *Wir bitten, unsere Gäste nicht zu rauchen.* vs *Wir bitten unsere Gäste, nicht zu rauchen.* (Ми просимо не курити наших гостей. – Ми просимо наших гостей не курити.) Як бачимо, лише місце коми в реченні забирає або надає йому смислу.

6. Правильне тлумачення настрою/почуття мовця: *Was willst du schon wieder?* vs *Was, willst du schon wieder?* (Що ти знову хочеш? – Що, ти хочеш знову?) Якщо в першому реченні мовець просто запитує, то в другому реченні наявність коми зробила зі звичайного запитання дещо відразливе перепитування, з якого випливає, що щось/якось дія дратує мовця.

7. Уникнення непорозумінь у команді/колективі: *Schüler, sagen Lehrer, haben es gut.* vs *Schüler sagen, Lehrer haben es gut.* (Учням, як кажуть учителі, живеться добре. – Учні кажуть, учителям живеться добре.) Як бачимо, одвічне питання – Кому йдеться краще? – по-різному вирішує кома.

8. Прийняття виважених рішень: *Tötet ihn nicht, freilassen!* vs *Tötet ihn, nicht freilassen!* (Не вбивати його, відпустити! – Убити його, не відпускати!)

9. Правильне визначення тема-рематичних зв'язків у реченні: *Wir empfehlen, ihm zu folgen.* vs *Wir empfehlen ihm, zu folgen.* (Ми рекомендуємо слідувати за ним. – Ми рекомендуємо йому слідувати/слідувати за кимось). Сподіваємося, що принаймні адресат розуміє, якими повинні бути його дії в кожному з речень, в іншому випадку це може призвести до найнеочікуваніших і кумедних наслідків.

10. Розрізнення простих ті складних речень: *Er isst sie nicht.* vs *Er isst, sie nicht.* (Він її не з'їсть) – Він їсть, вона ні.) Перше речення просте, друге складне з випущеним присудком. У першому реченні маємо справу з канібалізмом, ситуація неприємна й дивна. Друге речення має звичайний нейтральний зміст і розповідає про те, чим займаються в цей момент двоє людей.

Висновки. Підсумовуючи проведений аналіз щодо смислового наповнення розділових знаків, доходимо таких висновків:

1. Розділові знаки вживаються за принципами взаємодії логічного та структурного аспектів.

2. Розділові знаки в письмовій формі відбивають такі важливі елементи усної форми мовлення, як інтонація та паузи.

3. Розділові знаки мають соціальну сутність.

4. Розділові знаки вживаються згідно із закономірностями структурного, смислового й ритмо-мелодійного принципів.

Перспективою дослідження є аналіз індивідуального вживання розділових знаків, який відбиває не тільки мовний/мовленнєвий, а й психологічний характер свого автора.

Іноді нам непотрібні слова, ми, замість них, читаємо розділові знаки. Багатьом відомий факт такого «безсловесного» листування між Віктором Гюго й видавцем його роману «Les Misérables» («Знедолені»). Закінчивши роман, Гюго послав рукопис своєму видавцеві. До нього він доклав лист, у якому не було жодного слова, а тільки знак: «?» Видавець також відповів листом без слів: «!» Цей своєрідний епістолярний жарт виявився можливим тому, що обидва учасники листування вміли не тільки ставити розділові знаки, а й «читати» їх.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Абакумов С.И. Методика пунктуации. Москва : Изд-во Учпедгиз, 1954. 119 с.
2. Энциклопедичний словник класичних мов / за ред. Л.Л. Звонської Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. 552 с.
3. Мацько Л.І, Мацько О.М. Риторика : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 2003. 125 с.
4. Розділові знаки. Словник-довідник. Словник літературознавчих термінів української літератури. URL: https://lib.misto.kiev.ua/UKR/SLOVNYK/SLOVNIK_DOVIDNIK/rozdilovi_znaki.dhtml.
5. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
6. Шапиро А.Б., Основы русской пунктуации. Москва : Изд-во Академии наук СССР, 1955. 398 с.
7. Duden-Mentor. Interpunktion (Zeichensetzung). URL: <https://mentor.duden.de/interpunktion>.